

Gender-mainstreaming & Gender Budgeting: תקציב מגדרי במדינות האיחוד האירופי

פורום נשים לתקציב הוגן

www.wbf.org.il

ולריה סייגלשיפר

דצמבר, 2009

GENDER MAINSTREAMING

=

הפיכת מגדר לאחד הכלים המרכזיים

בקביעת מדיניות ובניתוח מדיניות

– תקציבים

– חוקים

– תכניות לאומיות / מקומיות

מדיניות ציבורית אינה נייטרלית: יש לה השלכות שונות על גברים ועל נשים

- צרכים שונים
- תפקידים שונים בחברה ובמסגרת המשפחה
- נהנים מההוצאות הציבוריות וצורכים שירותים ציבוריים בצורה שונה.

GENDER MAINSTREAMING BUDGETS = GENDER BUDGETING

**יישום הרעיון של GM על תקציביים
ממשלתיים**

**שינוי אופן קביעת תקציב המדינה כך שנושא המגדר
יילקח בחשבון כאחד השיקולים המרכזיים**

ניתוח מגדרי של התקציב (GENDER BUDGETING)

מה מקור הרעיון?

- ממשלת אוסטרליה בשנות ה-80;
- כנס "עשור לנשים" בבייג'ין, סין, ב-1995;
- ב-2001 קבע הארגון לשיתוף פעולה ופיתוח כלכלי –
ה-OECD יעד: עד 2015, על כל הארצות ליזום GENDER
;BUDGETING
- הבנק העולמי;
- האיחוד האירופי;
- ארגון האומות המאוחדות.

ניתוח מגדרי של התקציב (GENDER BUDGETING)

המטרה: להגביר את מידת השוויון בין גברים ונשים,
כלומר:

- חלוקה שוויונית של הכוח הפוליטי
- חלוקה שוויונית של הכוח הכלכלי
- חלוקה שוויונית של עבודת הטיפול ותחזוקת הבית

GENDER BUDGETING

הבאת מגדר בחשבון בעת קביעת תקציבים: במה זה כרוך?

- זיהוי השפעת התקציב על נשים/גברים
- זיהוי השפעת התקציב על יחסי הכוח בין גברים ונשים, בתוך ומחוץ לבית.

GENDER BUDGETING

אילו הוצאות יש לבחון? מסתכלים על הקצאות לקורבנות
אונס? לא רק.

מגדר אינו מגזר

**מה בודקים: את כל התקציב! כל ההכנסות
וכל ההוצאות**

הצעת חוק התקציב וחוק ההסדרים לשנים 2009-2010

שתי מגמות עיקריות:

- המשך תוכנית הפחתת מסים ישירים והעלאת מע"מ
- המשך הקיצוץ של תקציבי משרדי הממשלה, פרט למשרד הביטחון

תקציב 2009-2010

המשך תוכנית הפחתת המסים (מס הכנסה ומס חברות).
ההפחתה תתרום לכוח הכלכלי של גברים ולהרחבת
הפערים וזאת כי:

- כ-66% מהנשים העובדות אינן מגיעות לסף המס;
- כ-36% מהנשים השכירות משתכרות שכר נמוך (כ-3,676 ₪) זאת
בהשוואה ל-15.9% מהגברים השכירים;
- 88% מקרב אוכלוסיית השכירים של העשירון העליון גברים.

הרפורמה במס – למי היא טובה?

- בקרב הנשים העובדות: מעל 66% אינן מגיעות לסף המס
40% מכלל האמהות אינן עובדות מחוץ לביתן
- ככל שגדל מספר הילדים, מספר האמהות שאינן עובדות מחוץ
לבית, גדל (60% מהאמהות ל-4 ילדים אינן עובדות מחוץ
לבית).
- אם מסתכלים על סך כל האמהות - כשני שלישים מכלל
האימהות לא מקבלות אפילו שקל אחד של הטבת מס בגין
ילדיהן

מצד שני: העלאת המע"מ

רוב הנשים אינן נהנות מהפחתת המסים הפרוגרסיביים. אך כולן יישאו בנטל של העלאת המע"מ!

(כולם משלמים סכום זהה על אותו המוצר, אלא שמשקלו של הסכום גדול יותר עבור בעלי הכנסות נמוכות)

נשים מהוות 2/3 ממקבלי שכר מינימום ומטה (3,850 ₪)

תקציב מקומי בראייה מגדרית המקרה של אנדלוסיה, ספרד

- ראיית שוויון בין המינים כמנוע מרכזי לצמיחה ולפיתוח הכלכלי והחברתי של האזור.
- ניתוח מגדרי הנו עבודה רב ממדית: חוצה את כל התחומים ואינו נושא ספציפי שבאחריותה של מחלקה או תקציב מסוים, על כל התחומים עושים ניתוח מגדרי.

ניתוח מגדרי ברמה המקומית: המקרה האנדלוסי

- ניתוח מגדרי הוא חלק מתהליך בניית התקציב, יותר מ-650 אנשים (עובדי ממשלה) מעורבים בתהליך הטמעת הפרספקטיבה המגדרית בעבודתם.
- אינדיקטורים לקידום שוויון לפיהם מחליטים אילו תוכניות ליישם:
 1. באיזו מידה עשויה תוכנית לתרום לשוויון בין המינים?
 2. ועל כמה אנשים, גברים ונשים, תוכנית זו תשפיע?

ניתוח מגדרי ברמה המקומית: המקרה האנדלוסי

- הממשלה בנתה מאגר מידע הכולל מאות מאמרים ומחקרים.
- הכשרות וההשתלמויות לעובדי הממשלה השונים בתחום של ניתוח מגדרי.
- כל שנה הממשלה האנדלוסית מגישה לממשלה המרכזית דוח שנתי על עשייתה בנושא קידום מדיניות שוויון בין המינים.

ניתוח מגדרי ברמה הארצית: המקרה השוודי

השקעות לקידום שוויון בין המינים:

- ב-2007 תכנית תלת שנתית בנושא יזמות של נשים (300 מיליון קרונות).
- ב-2007 הקמת מאגר מידע על ידי הלמ"ס הכולל נתונים על עסקים ויזמויות בפרספקטיבה מגדרית.
- ב-2008 תכנית לפיתוח פרופסיונאלי של נשים בממשלה על מנת להעלות את שיעורן של נשים כמומחיות או כמנהלות במשרדי הממשלה (17 מיליון קרונות).

- תוכנית לקידום שוויון בבתי הספר (110 קרונות).
- תוכנית לקידום שוויון במערכת ההשכלה הגבוהה עד שנת 2010 (60 מיליון קרונות) להתמודדות עם :

1. סגרגציה מגדרית בבחירת תחומי הלימוד
2. הזדמנויות בקריירה מחקרית
3. נשירה מלימודים אקדמיים
4. ייצוג בדרגות הבכירות של המוסדות להשכלה גבוהה

- תוכנית מחקר על בריאות נשים לשנים 2008-2010 (30 מיליון קרונות).

ניתוח מגדרי ברמה הארצית: המקרה השוודי

- מ 1980 קיימת מחלקה לשוויון בין המינים הייתה לסירוגין תחת האכסניה של משרד המשפטים ומשרד העבודה.
- 2007 הוקם המשרד לאינטגרציה ושוויון בין המינים.

פעילות המשרד:

1. הבאת מגדר אל מרכז העשייה של כל משרד ומשרד (Gender Mainstreaming).
2. מתן הנחיות, ליווי ובקרה לכלל משרדי הממשלה בנושאים של שוויון מגדרי.

ניתוח מגדרי של התקציב

מאז 1988, לחוק התקציב נספח המנתח חלוקת המשאבים הכלכליים בין המינים:

הנספח כולל נתונים על:

1. תעסוקה,
2. לימודים,
3. חלוקת ההכנסה,
4. חלוקת רווחי הון,
5. חלוקת הקצבאות ותרומתן לסגירת הפערים,
6. הכנסה פנויה,
7. חלוקת העבודה בבית.

- בספר התקציב – כל משרד ממשלתי נדרש לפרט את ההשלכות המגדריות של כל החלטה תקציבית שנעשית בתחום עיסוקו.
- משרד האוצר ממלא תפקיד מרכזי בתהליך, אם אין התייחסות ראויה הוא דורש מהמשרדים שיספקו אותו.
- במשרדי הממשלה השוודיים וביחידות הסמך מועסקים 150 רכזים לשוויון מגדרי במשרד האוצר לבדו - 4 רכזי שוויון מגדרי העובדים בתחומים שונים.
- באתר של משרד האוצר, מוצג מדריך ל GENDER BUDGETING

מדיניות משפחה ועבודה

- מבוססת על עקרון רווחה אוניברסאלי ופרוגרסיבי
- על תפיסה כלכלית של: "שני מפרנסים ושני מטפלים".

=

- שוויון בהשתתפות בשוק העבודה לצד השתתפות שווה של גברים ונשים במטלות תחזוקת הבית והטיפול בילדים.

מדיניות משפחה ועבודה

רפורמות מרכזיות במדיניות התעסוקה שהשפיעו רבות על שוויון בין המינים

- 1971- מס אישי במקום דווח משותף לרשויות המס
- 1974- חופשת לידה, נשים וגברים יכולים להתחלף בשנים האחרונות, פרקי זמן שאינם ניתנים להעברה
- 1970-1990 אוניברסליזציה של הזכות לחינוך ציבורי מגיל 0
- 1974 מסגרות טיפול בילדים: באחריות השלטון המקומי. תנאי קבלה השתתפות בשוק העבודה.

מדיניות משפחה ועבודה

חופשת לידה:

- 480 ימים שניתן לנצלם עד שהילד/ה בת 8.
- עבור 390 ימים – הסכום עומד על 80% מהשכר השנתי.
- 60 ימים אינם ניתנים להעברה.
- רוב האבות מממשים את זכותם לחופשת לידה ולוקחים בממוצע 20% מהתקופה המוצעת (כ- 96 ימים).
- מיולי 2008 בונוס להורים שמחלקים ביניהם בצורה שוויונית יותר את חופשת הלידה.

סטטיסטיקה מגדרית

משנת 1994 סטטיסטיקה מגדרית הנה חלק מהסטטיסטיקה הרשמית:

פעילות היחידה:

1. איסוף, ניתוח ויצוג נתונים על פי מגדר ושיקוף סוגיות ובעיות מגדריות בחברה.
2. הנחיית הרשויות כיצד לאסוף/להפיק סטטיסטיקה מגדרית.
3. חיבור פרק מגדרי מדו"ח כללי המוגש לממשלה מטעם הלמ"ס.
4. פרסום ספר בו מוצגים נתונים רבים המשקפים את מצבם של נשים וגברים, ילדות וילדים בחברה (אחת לשנתיים).

מסקנות כלליות

1. חובה חוקית ליישום של תקציב מגדרי.
2. מחויבות פוליטית: שוויון מגדרי יעמוד במקום גבוה בסדר העדיפות של חברי הפרלמנט.
3. מעורבות ומחויבות של הפקידות הבכירה במשרד האוצר על מנת לשלב את הניתוח המגדרי כחלק אינטגרלי מתהליך תכנון ובניית התקציב.
4. פיתוח סטטיסטיקה מגדרית.